eens het lijvige rapport ter generale synode van Utrecht 1905 ingediend, en in de Acta weergegeven.

Tenslotte — ik zou er niet aan denken, een verslag aan te zien als middel om ds L. te leeren kennen, als hij niet in wat hij schreef, precies hetzelfde en nog veel meer van dit slag had medegedeeld als zijn opvatting.

Nooit zat van liegen.

„Het Handelsblad" schrijft:

> Gisteren hebben te Amsterdam de Geref. predikanten uit Rotterdam, Den Haag, Zandvoort, Bloemendaal en andere plaatsen vergaderd, ten einde te bespreken, wat gedaan moet worden in het a-s. conflict-Geelkerken.
>
> Er is gevraagd, hoe de Synode tot het opstellen van de bekende verklaring gekomen is; naar men weet zijn de beraadslagingen daarover in comité-generaal gehouden. Toch is de laatste dagen een en ander uitgelekt. Aan zekere zijde werd een mildere stemming ten opzichte van dr Geelkerken aangetroffen. De afgevaardigden van Noord-Holland hebben daarop echter medegedeeld, dat, wanneer dr Geelkerken zonder een pertinente verklaring zijnerzijds, toch zou worden gehandhaafd, verkeerde gevolgen voor de kerk in Nederland niet zouden uitblijven, gevolgen waarvan het gewicht niet zou te overzien zijn. Dit heeft toen den doorslag gegeven tot het opstellen der bekende verklaring.

„Het Handelsblad" schrijft. Terwijl dr Geelkerken nog bezig is te beraadslagen.

> Die krant, dat praat-in-de-ruimte-dier,
> Nooit zat van liegen.....
> Geen wateren blusschen haar logenvier.

Men stelt daar blijkbaar niet eens meer prijs erop, dat men geloofd wordt. En schijnt niet te begrijpen dat ieder, die een beetje van die dingen weet, zulke berichten eenvoudig met een schouderophaling leest.

Synthese en malaise.

Terwijl „Het Handelsblad" bericht, dat de synode een conflict vreezend, een synthese verwerpt, daar komt prof. De Zwaan in Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur profeteeren, dat er een synthese in de maak is daar in Assen. Het stond in het nummer van dezelfde week, die de rapporten en conclusies publiek maakte.

Hij schrijft:

> Er is „gereformeerde" malaise — zij lijkt mij synthetisch. Hier is geen sprake van natuurlijke gisting, want Dr Geelkerken moge iets bedenkelijks bedoeld en gezegd hebben, niet bedoeld en wel gezegd, of wèl bedoeld en niet gezegd hebben, de zaak had niet in de straten van Gad en Askelon uitgekraaid behoeven te worden. Maar men heeft haar in classicale retorten gestort en in provinciaal-synodale en andere laboratoria te vuur gezet. Ingrediënten van voor leeken duistere herkomst zijn er door gemengd, en — zoo de mengselen niet ontijdig ontploffen — komt er wel een „synthese" tot stand. De heeren alchimisten mogen zich herinneren, dat synthetische producten meestal een bijsmaak hebben. Of alleen fijnproevers dien zullen onderscheiden? De destillatio en andere processen in onze vaderlandsche Kerk hebben gewoonlijk een langzamer verloop, wat voor alles en nog wat wèl zoo veilig en goed is. Er staat ergens geschreven, dat zij „die gelooven, niet haasten". Dat opschrift mocht wel in gulden letters aan den wand prijken tegenover den zetel van iederen Bogerman dezer dagen. Het kon daar anders wel eens in vurige letters als een ander „mene tekel" komen te staan. Gods werk is, voor zoo ver of zoo kortbij als ik zien kan, niet „synthetisch". Hij is de God der historie, de God des levens. Het organische met zijn verrassende uitkomsten is de glorie van zijn heilig werk.

„Die gelooven, haasten niet". Deze week las ik, dat Dr P. J. Kromsigt hetzelfde beweerd had te Scherpenzeel. Het weekblad „De Holevoet" laat hem zeggen in het verslag van een rede, waarin de reorganisatie der Herv. Kerk ter sprake kwam:

> Elke actie tegen de modernen op reglementairen grondslag is zonder resultaat en stelt altijd te leur.
>
> Dr Kuyper heeft het daarom op een andere manier geprobeerd. Langs reglementairen weg komen we er niet, dat gaat te langzaam, zegt spreker, vond Dr Kuyper. En dat is Kuyper's fout geweest, want: „die gelooven haasten niet".

Zeker het staat wel ergens, dat die gelooven, niet haasten. Het staat in een evangelisch gezang. En ook in de statenvertaling. Maar niet in den Bijbel, als men hem goed vertaalt!

Overigens doet het goed, te lezen, dat prof. De Zwaan bang is voor kunstmatige synthese, die de organische ontwikkeling van Gods werk zou verloochenen en tegenstaan. We hebben het uit zijn kring ook wel eens anders gehoord. Misschien omdat niet iedereen het eens is over de vraag, wat „organisch", en wat „synthetisch" en vooral wat „Gods werk" is.

Maar Bogerman moet alleen met bijbelteksten, en niet met onjuiste exegese vermaand worden.

En de Scherpenzelers ook.

K. S.

BOEKBESPREKING.

We ontvingen ter aankondiging het jubileum-nummer van „Timotheüs" (uitg. van La Rivière en Voorhoeve, Zwolle) dat onder den titel „Het Zilveren getij", gewijd is aan de feestelijke gebeurtenis, die in het koninklijk huis is gevierd. Het nummer, gedateerd 6 Febr., was bij z'n verschijning up-to-date en bracht allerlei goede foto's van het koninklijk gezin en prettig geschreven bijdragen over het heden en verleden der Oranjes. O. m. bevat het verschillende reproducties van het huldeblijk, door de lezers van „Timotheüs" aan het Zilveren Bruidspaar aangeboden, een Nieuw-Testament in nieuwe vertaling, met een bijschrift van den hoofdredacteur.

C. T.

> „Het spoor bij den eenzamen pijnboom",
> door John Fox Jr., uit het Amerikaansch vertaald door C. van der Tonge—Koster.
> Uitg. A. G. Schoonderbeek, Laren.

In dit verhaal, dat de kleur heeft van een detective-roman, worden verteld de avonturen van een jongen Engelschman, die in Amerika met ontginningsarbeid rijk wordt, van zijn rijkdom een jong meisje doet profiteeren, en, door de mislukking van de opgezette ondernemingen arm geworden, alles dreigt te verliezen, maar toch bij den eenzamen pijnboom, waar hij June voor 't eerst ontmoette, haar en haar liefde vindt.

Heel veel houdt het verhaal niet in, 't gegeven heeft ook weinig bijzonders en pakkends, maar iets verkeerds, dat ons de lectuur bepaald zou doen ontraden, hebben we er niet in gevonden.

Als alle uitgaven van Schoonderbeek ziet het boek er frisch en pittig uit.

C. T.

> „Van 's Heeren Ordinantiën", door Dr W. Geesink. Inleidend Deel. Tweede onveranderde druk.
> Kampen — J. H. Kok (z. j.)

Lang reeds werd naar den tweeden druk van dit Standaardwerk van prof. Geesink uitgezien.

Op boekverkoopingen ging het oud ver boven den oorspronkelijken prijs.

Men kon het schier niet meer machtig worden.

Deze tweede uitgave komt dan ook eigenlijk veel te laat.

Maar niet te laat in dezen zin, dat het boek door dit uitstel eenigszins geantikeerd zou zijn.

Moest het nieuw worden geschreven, dan zou de auteur, wiens wetenschappelijk geweten hem dwingt om „bij" te zijn, hier en daar nog wel over nieuwere theorieën hebben gerefereerd en gekritiseerd.

Doch ook nu deze tweede druk onveranderd bleef, daalde het boek in waarde niet.

Prof. Geesink toch trekt in dit machtige werk groote lijnen.

En de wisselingen, welke de wetenschap sinds 1908 doormaakte, waren niet van dien aard, dat de groote lijnen anders zouden moeten worden geteekend.

Hoe de hooggeachte auteur origineel is in alles, bewijst ook weer zijn „Voorwoord" voor dezen nieuwen druk.

Daarbij past zoo geheel de band, welken de Uitgever liet ontwerpen.

Op de voorzijde van den mooi gestyleerden omslag leest men ietwat naar boven: Van 's Heeren Ordinantiën. En geheel onderaan: Geesink. Meer niet. In dien enkelen naam, zonder titel, zonder voorletters, ligt zoo typisch uitgedrukt zoowel de populariteit, welke deze Schrijver geniet als ook het unieke, dat het kenmerkt. Wie met prof. Geesink heeft kennis gemaakt, vergeet hem niet meer.

Dit boek staat hooger dan een alfabetisch geordende Encyclopedie.

Het geeft systeem.

Ons heerlijk Calvinistisch systeem.

Wij getroosten ons gaarne de moeite om de inhoudsopgave grootendeels af te schrijven, opdat een ieder zie, welk een rijkdom dit werk bevat.

In de eerste afdeeling wordt gehandeld over: de wereldorde, de wereldorde en Gods souvereiniteit, de natuurlijke wereldorde en Gods almacht, de zedelijke wereldorde en Gods almacht, menschelijke vrijheid en Goddelijke almacht, het wonder, de zedelijke wereldorde en Gods goedheid, het geluk der slechten en het ongeluk der goeden, het ongeluk der kinderen om de slechtheid der vaderen.

In de tweede afdeeling: Calvinisme en Fatalisme (waarbij wordt besproken: de gepraedestineerde diet, de Islam, de Stoicijnen, Spinoza, monistisch Fatalisme, mechanisch Monisme), Calvinisme en Casualisme (waar bij afzonderlijk een plaats vinden: Pelagianisme en Arminianisme, het Gebed, het gebruik der middelen, de Epicuriun).

In de derde afdeeling: schepping, schepping van hemel en aarde, het licht, uitspansel en aarde, de planten, het eerste „leven" op aarde, zon, maan en sterren, de dieren, de versteeningen, de evolutieleer, de mensch.

En dat is dan nog maar het eerste van de vier deelen.

Heeft de Schrijver door dit boek zijn reeds gevestigden naam schitterend bevestigend, het worde hem gegeven dit meesterwerk nog te overtreffen door de uitgave van zijn „Gereformeerde Ethiek".

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Over den Satan.

V.

De namen (3).

Behalve de namen „Satan" en „duivel", die, zooals bleek, eigennamen werden in den loop der eeuwen, zijn er nog enkele namen, die als eigennaam te zien zijn. Wij bedoelen: „Belial", en „Beëlzebul", of ook: „Beëlzebub".

Van deze namen is dit het eigenaardige, dat zij zich in hun ontstaan onderscheiden van de begrippen „satan" en „duivel". Want deze laatste namen zijn uit de bijbeltaal zelf opgekomen en uit het taaleigen der bizondere openbaring zelf te verklaren. Maar de namen Belial, Beëlzebul en Beëlzebub zijn, als eigennamen tenminste, buiten de engere sfeer der bizondere openbaring ontstaan; ten deele zijn het volksnamen, opgekomen uit de volksverbeelding, waarin, als wij met name in „Beëlzebul" hopen te zien, de samenwerking tusschen historische werkelijkheid en vrije verdichting niet onwaarschijnlijk is. De bijbel zelf maakte deze namen niet, maar leende ze. Hij draagt ze niet in tot het bewustzijn der menschen, maar neemt ze van hen over, sluit zich daarbij aan; en geeft nu aan den geest van kwaad en zonde, die door den volksmond werd benoemd, op eigen wijze getuigenis. Van Paulus weten wij, dat hij den naam Belial gebruikt (2 Cor. 6: 15). En in den mond van Christus zelf is de naam Beëlzebul geweest; al vergeten wij niet, dat, strikt genomen, Jezus den naam niet gebruikte in een geheel vrij ontworpen redevoering, maar in een twistgesprek met de Farizeeën c. s., van wie hij den naam overnam in het debat. (Matth. 10: 25; 12: 24, 27; Marcus 3: 22, waar de Farizeeën van Beëlzebul, maar Jezus van Satan spreekt; Lukas 11: 15, 18.)

Wij zullen dus wel doen, steeds te bedenken, dat de bizondere openbaring deze namen niet zelf voor haar doel gevormd heeft, dat dus de zin, dien de spraakmakende gemeente in de letterlijke beteekenis der woorden legde, niet van te voren met het gezag der Schrift gedekt wordt, maar dat de bijbel aan wat het volk dier dagen vond en in deze namen vastlegde, zich aansluit, maar dan zóó, dat hij op eigen wijze het zijne ervan zegt en denkt.

* *

Gemakkelijk is het niet, te weten, wat eigenlijk de beteekenis der woorden is. De afleiding van de drie benamingen is nog steeds in hooge mate onzeker.

Met den naam „Belial" beginnen wij. Het woord wordt afgewisseld met „Beliar", en „Beliam", en ook met „Belchor" volgens sommigen, terwijl er ook zijn, die meenen, dat het woord herinnert aan de uitheemsche (babylonische) godin der onderwereld: Belili. Deze laatste onderstelling kunnen we wel aanstonds van de hand wijzen. [1]) De vraag blijft nu maar, wat „Belial" zelf zeggen wil.

Men heeft gezegd, dat het woord „Belial" een samenstelling is van „beli" en „ja'al"; het eene zou dan „niet" en het andere zoo iets als „nuttigheid", „voordeel" moeten beteekenen: terwijl het geheel dus iemand aanduidt, die tot niets nut is (vgl. 2 Sam. 23: 6, waar de moderne Leidsche vertaling en de antieke Kanttekening het er over eens zijn, dat „mannen Belials" deugnieten zijn).

Weer anderen meenen, dat „Belial" is samengesteld uit: „beli" (niet) en „ool" (juk): de bedoeling zou dan zijn: iemand, die niet onder het juk wil, die weigert zijn nek te buigen, die de tucht verwerpt.

Dan komt weer een derde en verzekert, dat „Belial" (of Beliar) is gevormd uit „beli" (niet) en „oor" (licht); uit den tijd der kerkvaders stamt dan ook al deze afleiding, die dus Belial, den kwaden geest als den verblinden zondaar wil gekenschetst hebben.

Maar we zijn er nog niet. Er zijn er geweest, die het woord hebben afgeleid van „beli" (niet) en „ja'al" of „alah" (naar boven komen, opstijgen). Het zou dan iemand kunnen beteekenen, die niet naar boven komt, die behoort bij de dingen, die beneden zijn, of voor zijn straf aan wat beneden is (de onderwereld) blijft gebonden. Of ook de plaats, vanwaar men niet weer naar boven stijgen kan (de onderwereld zelf) zou ermee aangeduid worden, naar men dacht. Men wees op Ps. 41: 8 (9); daar staat, dat de vijanden van den dichter van hem mompelen, dat hem een belials-werk aankleeft, en dat hij — dat is dan de aan de zonde beantwoordende straf — van de plaats, waar hij ligt, niet weer opstaat, dat hij niet weer er boven op komt. Of — dit ter illustratie van de andere voorstelling — men vestigde óók de aandacht op Ps. 18: 4 (5):

Doodsstrikken omvingen mij;
stroomen van verderf (belials-stroomen) overvielen mij;
strikken van het doodenrijk omgaven mij. [2])

Men ziet — zoo luidde dan de redeneering — dat hier het woord „belial" wordt afgewisseld met „dood" en „doodenrijk"; en daarom ligt het voor de hand, „belial" zelf te vertalen door „onderwereld"; hetzelfde begrip als „sjeool". Belial zou dus straks een personificatie kunnen zijn voor den vorst van de onderwereld, den satan.

En tegenover deze verwijzing naar wat beneden is staat dan bij nog weer anderen een wijzen in de richting van wat boven is. Zij meenen, dat de samenstelling van het woord de vertaling: „heer der lucht" oplegt.

En, nu ten slotte, velen blijven eenvoudig staan bij het gewoon hebreeuwsche woord „belijja'al". Dit woord komt telkens voor in den zin van: nietswaardigheid, nutteloosheid, slechtheid, afval. De „zonen Belials" zijn dan nietswaardige menschen, „gemeene schobbejakken" [3]), „base fellows". Uit deze hier niet verder nageplozen woordvorming zou dan „Belial" als eigennaam ontstaan zijn.

* *

Wat nu uit deze nog al uiteenloopende gevoelens te verkiezen is, zullen wij hier niet beslissen.

Menschen, die graag hun best doen, om de bijbelsche voorstellingen af te leiden uit Babylonische mythen, neigen natuurlijk sterk tot de opvatting, die Belial op één lijn kan stellen met de kwade machten uit de oud-babylonische drakenmythen. Zij zeggen dus, dat in den naam overheerscht niet de voorstelling van een „heer der lucht" maar van een „engel van den afgrond". Daar staat echter weer tegenover, dat ook sommigen, die van dergelijke criticistische smetten vrij zijn, de afleiding van „Belial" uit de „onderwereld" voor hun rekening nemen. Zoo nog onlangs prof. dr A. Noordtzij, die weliswaar in zijn vertaling van Psalm 18: 5 „Belialsbeken" weergeeft door „stroomen van verderf", maar die daarna in de Chr. Encyclopaedie [4]) opmerkt: „De gewone verklaring, dat belijja'al hier verderf beteekent is geheel willekeurig en voldoet niet"; waarom hij dan ook kiest voor de opvatting, dat wij hier te doen hebben met een „personificatie van de onderwereld". In hoeverre prof. Noordtzij hier critiek oefent op zijn eigen psalmbewerking, ja, óf hij dat doet, wagen wij niet te beslissen. Zeker is, dat Ps. 18 nog niet dwingt tot de gedachte aan de personificatie van de onderwereld; want al komt in dien Psalm „belial" voor in afwisseling met „dood" en „sjeool" of „onderwereld", het blijft juist de vraag, of „dood" en „sjeool" hier als machten van „beneden", dan wel eenvoudigweg als machten van „verderf" worden ter sprake gebracht. De tekst beslist hier niets in één van beide richtingen; maar zeker is, dat op andere plaatsen „de sjeool" en de „banden des doods" verderfelijke machten zijn, zonder dat de bij-gedachte van hetgeen beneden is, opzettelijk uitgesproken wordt.

Voor de gedachte, dat „Belial" personificatie van de onderwereld is, zijn dus o. i. de argumenten niet zóó dwingend, dat zij de loslating eischen van de andere

„Uit Zijne Volheid. Elke dag in Gods licht." Samenstelster Mej. A. J. van den Ban. Zeist — J. Ploegsma.

Jammer genoeg kunnen wij, wat wij boven bij Ds Knaps „Gebakte Aren", schreven hier niet mutatis mutandis herhalen.

Ons groote bezwaar is niet, dat in dit dagboek de eenheid ontbreekt.

Bij een uitgebreiden staf van medewerkers, onder wie Prof. Dr W. J. Aalders, Dr J. F. Beerens, Dr S. F. H. J. Berkelbach van den Sprenkel, Prof. Dr A. M. Brouwer, Ds J. J. Buskes, Ds C. W. Coolsma, Ds J. J. Creutzberg, Ds J. C. van Dijk, Dr F. van Gheel Gildemeester, Mej. Dr C. Gerlings, Ds W. A. Hoek, Mevr. A. v. Hoogstraten—Schoch, Dr F. W. A. Korff, Dr A. K. Kuiper, Dr O. Norel, kan kwalijk anders verwacht.

Ook zouden wij niet gaarne ontkennen, dat er hier en daar een lieflijk bloempje te plukken valt.

Maar als geheel genomen kan het ons niet voldoen.

Op het titelblad wordt nog deze inlichting gegeven: „Korte overdenkingen uit velerlei pen, in verband met een Bijbelwoord, die over het veelszins vlakke prozaische leven van elken dag, een straal mogen werpen van eeuwigheidslicht."

Ten deele is deze aankondiging juist.

Inderdaad heeft men hier „korte overdenkingen uit velerlei pen".

Maar wat er volgt „in verband met een Bijbelwoord", gaat niet geheel op. Soms ontbreekt elke tekst, b.v. bij 1 en 2 Juli, soms wordt de plaats daarvan door een gezangvers ingenomen, b.v. bij 23 December. Vaak ook is het verband met het bijbelwoord heel losjes.

In hoofdzaak zijn hier mannen en vrouwen van Ethische Richting aan het woord.

De eenige Gereformeerde predikant neemt hier een positie in als die van de vreemde eend in de bijt.

Ons hoofdbezwaar is, dat hier over het algemeen de zielen niet gevoed worden uit de Schrift.

Bij vernuftige spelingen van religieuse stemmingen, welke zich als eeuwigheidslicht aandienen, kan de gehoorige niet leven.

HEPP.

De Synode van Assen.

(Vervolg dertiende zitting.)

De voorlezing door Dr Dijk van het rapport en de conclusies der exegetisch-dogmatische commissie nam ongeveer twee uur in beslag. Het rapport zelf beslaat 33½ bladzijden druks, de conclusies bijna 3 bladzijden.

Na lezing van elk der onderdeelen vroeg de praeses, of iemand bezwaar had tegen dat gedeelte. Niemand meldde zich daarvoor aan.

Hierop werd eerst hoofdelijk gestemd over de conclusies A en B. Eerst stemden de prae-adviseurs, daarna de afgevaardigden met keurstem. De afgevaardigden van Noord-Holland werden niet afgeroepen voor de stemming over de conclusies A en B, daar zij dan zouden moeten meestemmen over het oordeel in hun eigen zaak.

Met algemeene stemmen werden deze conclusies aangenomen. Op een vraag van den praeses verklaarden de afgevaardigden van Noord-Holland, elk voor zich, dat zij zich met het besluit der Synode konden conformeeren.

Daarna werd gestemd over de conclusies C en D en tenslotte over het „besluit". Ze werden met algemeene stemmen aangenomen.

De praeses bracht namens de Synode de commissie dank, van welker arbeid de vrucht in dit rapport belichaamd is. Wie van nabij het werk der commissie heeft gadegeslagen, weet, wat er genomen, gesproken en geworsteld is om te komen tot dit resultaat. We weten ook, hoe God de Heere van 't begin, niet gerekend de wolk, die over de commissie heentrok tengevolge van het overlijden van Dr De Moor, de goede hoop voor den uitslag van haar arbeid aan de Synode gaf. Wat geldt van de kerkrechtelijke commissie, geldt niet minder van de dogmatische, dat zij heeft mogen arbeiden in zeldzame eensgezindheid. Niet alleen is er een overeenstemmende gezindheid in het rapport, maar dit geldt ook van het inzicht, dat ons de blijde boodschap bracht van de verhooring onzer gebeden, dat ons God heeft doen danken voor Zijne kennelijke leiding.

Aan het eind van dezen arbeid gekomen, past ons innige dank aan God, Die ons gaf in commissie en daarbuiten, allen saam als Zijn knechten, door Hem geleid, Zijn arbeid te verrichten.

Spr. wenscht de Synode met dezen „halven" arbeid geluk. Spr. hoopt, dat het rapport een goeden indruk mag maken ook op onzen br. Geelkerken, dien we allerminst bedoelen te treffen, noch hem af te stooten. God is onze getuige. Zelfs in dit rapport wordt hem de hand der liefde toegestoken en God geve, dat hij die moge grijpen en vasthouden. Het rapport wordt hem nu toegezonden, achtervolgd door onze gebeden, dat het hem toespreke, zooals onze liefde het begeert.

De Synode ging hierop in Comité-Generaal. Ook 's avonds werd een comité-zitting gehouden.

Veertiende zitting.

Vrijdagmorgen 9 uur werd de 14e zitting geopend. De praeses liet zingen Ps. 122: 2 en ging voor in gebed. Het appèl nominaal werd gehouden, de acta vastgesteld.

Voor Dr Thijs nam als secundus zitting Ds T. Gerber van Assen, die door opstaan zijn instemming met de belijdenis betuigde.

Hierop bracht de kerkrechtelijke commissie bij monde van Ds D. P. Koopmans van Sneek rapport uit. De voorlezing van het rapport duurde ruim 3 uur.

Na voorlezing van het rapport, waarvan de conclusies door Ds A. H. van Minnen, van 's-Gravezande, gelezen werden, ging de Synode tot stemming over. *De afgevaardigden van Noord-Holland stemden niet mee.* Met algemeene stemmen werden de conclusies bij hoofdelijke stemming aangenomen. De afgevaardigden van Noord-Holland conformeerden zich met dat besluit.

De voorzitter sprak hierop als volgt:

Aan het eind van de tweede helft van wat het voornaamste was in onzen arbeid op deze Synode gekomen, wil ik namens de Synode hartelijk dank brengen aan de kerkrechtelijke commissie, wier arbeid wij danken dit kostelijk rapport. Haar werk was niet het meest dankbare en 't was alsof de plaats, waar de dogmatische commissie en het lokaal, waar de kerkrechtelijke commissie vergaderde, dit schenen te symboliseeren.

De belangstelling voor de kerkrechtelijke broeders was doorgaans niet zoo groot als voor de dogmatische en toch hebben zij niet minder moeilijken arbeid verricht. De broeders zelf spraken van een doolhof van uitspraken, brochures, enz., waarin het moeilijk was den draad van Ariadne te vinden. Evenwel is het hen uitnemend gelukt dien draad in het oog te krijgen en vast te houden. We kunnen de commissie niet genoeg danken voor de nauwgezetheid, waarmede zij gearbeid heeft. Elk, die het rapport onbevooroordeeld leest, moet een diepen indruk krijgen van het kostelijk begeeren van commissie en Synode, om allen recht te doen, maar terwille van de eene partij nooit de andere te sparen. Het rapport in zijn massieven stijl en prachtige eenheid verraadt de meesterhand en is een model van rapport, dat nog langen tijd als model zal dienen voor hen, die niet geweend zijn te rapporteeren op een Synode der Gref. Kerken. Behalve dat het veel licht werpt over tal van beginselen van het Gref. kerkrecht geeft het ook licht over verschillende artt. der K. O., niet het minst over het onderteekeningsformulier, waarom het nog dikwijls zal worden geraadpleegd. Bovendien is het een waarschuwing voor de kerken, om bij den inzet van elke kerkelijke procedure het als een baken in zee in het oog te houden.

Spr. wenschte de Synode zelve geluk met het binnenhalen van deze kostelijke vrucht. We doen dit met de bede tot onzen God, om Wiens wille de arbeid verricht werd, of Hij dien arbeid wil zegenen en dienstbaar maken en de oogen dergenen, die onrecht begingen, ook zonder dit te bedoelen, te openen en in onze kerken den vrede te herstellen, waar hij verbroken werd en te verzekeren voor de toekomst.

Nog werd besloten, dat de Synode volgende week Woensdag om twee uur weer zal bijeenkomen.

Deze zitting zal niet openbaar zijn. Donderdag misschien zal een openbare zitting gehouden worden.

Na dankgebed door Ds H. W. Laman werd de zitting hierop gesloten.

Vijftiende zitting.

Te kwart voor acht werd Woensdagavond geheel onverwacht, de vergadering openbaar. Ds J. H. Telkamp van Middelburg rapporteerde namens commissie III (Kerkrechtelijke commissie) over het adres van den heer G. C. van K., lid der Gref. Kerk van Amsterdam-Zuid. De conclusies van dit rapport luiden:

a. een schrijven te zenden aan br. G. C. v. K., lid van de Gref. Kerk van Amsterdam-Zuid als antwoord op zijn schrijven van 7 Febr. 1926 over de vragen I, II en III resp. pag. 2, 4, 14, van zijn missive, data 6 Jan. 1926;

b. voor wat betreft vraag 3, den schrijver te verwijzen naar het rapport der Synode over de zaak-Dr G. in haar geheel, bijzonderlijk het dogmatisch gedeelte;

c. wat betreft vraag II, hem te melden dat zijn verzoek van te algemeene strekking is, om voor beantwoording vatbaar te zijn en voorzoover hij bepaalde punten aan de orde stelt hem te verwijzen naar bovengenoemd rapport, bijzonder het kerkrechtelijk gedeelte;

d. wat vraag III betreft hem mede te deelen, dat een verzoek om een buitengewone kerkvisitatie, zoo noodig behoort gesteld te worden aan de classis, waartoe bedoelde kerk behoort.

Deze conclusies werden aangenomen.

Namens commissie IV (dogmatische commissie) rapporteerde Dr K. Dijk van 's-Gravenhage over het adres van Dr J. P. de Gaay Fortman e.d. met betrekking tot den uitbouw der belijdenis.

Dit rapport komt tot de volgende conclusies:

In betrekking tot het verzoekschrift (agendum I) van de broeders Dr J. P. de Gaay Fortman e.a. inzake den uitbouw der belijdenis etc., neemt de Synode het volgende besluit.

De buitengewone Gen. Synode van Assen van 1926;

a. kennis genomen hebbende van het verzoekschrift van Dr J. P. de Gaay Fortman e.a. met betrekking tot den uitbouw der belijdenis;

b. waardeerende de in dit verzoek tot uiting komende ernstige begeerte om door aan Gods Woord gebonden studie de H. Schrift beter te verstaan;

c. besluit:

1e. aan het verzoek tot vorming van een studiegezelschap, als in het verzoekschrift bedoeld, niet te voldoen, daar zulks niet tot de roeping en de taak der Synode behoort;

2e. door haar deputaten (de curatoren der Theol. School en de deputaten tot oefening van het verband met de Theol. Fac. der Vrije Universiteit) er bij de hoogleeraren in de Theologie op aan te dringen zich met genoemde adressanten in verbinding te stellen, teneinde te komen tot een gezamenlijke bespreking van verschillende vraagstukken;

3e. het verzoek om uitbreiding van de deputaten voor den uitbouw der belijdenis met enkele niet-theologen, door te zenden naar de e.v. Generale Synode, wanneer het rapport van deze deputaten aan de orde komt, en

4e. van deze besluiten kennis te geven aan de broeders Dr J. P. de Gaay Fortman e.a.

Deze conclusies werden met algemeene stemmen vastgesteld.

De praeses deelde mee, dat ter sprake is gekomen, of het niet dringend noodig is, om, in verband met de schrikkelijke verwarring, ontstaan door de zaak-Geelkerken, een woord te doen uitgaan tot de leden der kerken, om licht te ontsteken en te voorkomen, dat er meerderen gaan dwalen en het goede spoor bijster raken. Daarnaast zou een woord tot de classes kunnen uitgaan, om op de zuiverheid der leer ook bij de examens te letten.

Met algemeene stemmen werd hierop besloten een „woord van toelichting, waarschuwing en bestuur", gelijk de praeses het noemde, te doen uitgaan.

Prof. J. Ridderbos las hierop voor een door hem op verzoek gemaakt concept.

Besloten werd na eenige discussie, het concept van Prof. Ridderbos voor te lezen en vast te stellen in een openbare zitting, die van te voren is aangekondigd en waarbij dus publiek aanwezig is.

Ruim negen uur ging de vergadering in Comité-Generaal.

Tengevolge van een lichte ongesteldheid van Ds T. Gerber, van Assen, werd in zijn plaats Ds J. G. Kunst van Arnhem benoemd tot lid der perscommissie.

Zestiende zitting.

Donderdagmorgen tien uur werd de 16e openbare zitting der Synode geopend met het zingen van Ps. 102: 16, waarna de

---

voorstelling, dat het woord een „personificatie" van al wat heilloos, verderfelijk, slecht niets-nut is. Het on-nutte. Wat niet deugt.

Persoonlijk voelen wij het meest voor de verklaring, die op de „niets-waardigheid" den nadruk legt, en niet op de „afkomst uit de onderwereld". Juist de 3 plaatsen, waar de naam „belial" met het lidwoord voorkomt, doen meer aan iets gewoons denken, dat niet zoo maar dadelijk met de onderwereld in verband staat. Het zou van Abigail toch wel een weinig al te resoluut zijn, als ze haar Nabal, met wien ze toch nog kort geleden behoorlijk feest gevierd heeft, nu ineens een „onderwereldskind" noemt; aan den naam „deug-niet" heeft ze voorloopig genoeg; en Nabal ook; en David, de aanstaande echtgenoot, ook; hij zou trouwens zelf ook eens den naam „belial" zich tegen het hoofd hooren slingeren, uit den mond van Simei (1 Samuel 25: 25, 2 Sam. 16: 7). En de mannen, die Izebel van de straat opraapten, om tegen Nathan valsche getuigenis te geven, waren voor ons begrip wel satanskinderen, maar in de wandeling toch niet veel meer dan baliekluivers (1 Kon. 21: 13). Er zijn trouwens nog andere gronden, die ons ietwat gereserveerd doen staan tegen de opvatting, dat in den naam „Belial" de gedachte van wat uit de onderwereld komt, reeds in de taalkundige vorming van het woord zou besloten liggen. [3])

* *

Dit neemt natuurlijk niet weg, dat de bijsmaak van den geest uit den afgrond later aan het woord Belial gekomen is, toen eenmaal de naam een constante eigennaam geworden was.

Heel veel beteekent de kwestie van de eigenlijke afleiding van het woord dan ook niet, omdat voor ieder vaststaat, dat in latere joodsche geschriften „Belial" een eigenaam geworden is, en een min of meer vaste aanduiding van wat wij Satan noemen. In de Joodsche apokriefe en pseudepigrafische boeken is Belial de kwade macht, aan wien de bondsbrekers ter verwoesting worden overgegeven; hij wordt tegen Israel vrijgelaten om het voor zijn afval te tuchtigen; heeft drie netten van zonde: overspel, rijkdom, en ontheiliging van het heiligdom; hij was het, die Jannes en Jambres opzette tegen Mozes, vgl. 2 Tim. 3: 8, Ex. 7: 11 v.; hij is de aanvoerder van slechte menschen en geesten, die de wetteloosheid bevordert, de wereld in kwaden zin regeert, echter over den rechtvaardige de overhand niet verkrijgt en dan ook eenmaal door den Messias gebonden wordt en in het vuur geworpen.

Deze gedachten omtrent Belial worden, zoo gezegd is, in de Joodsche apokriefen aangetroffen; en daaronder zijn er, die reeds tegen het eind van de eerste eeuw vóór Christus een tamelijk scherp beeld van dezen persoonlijken Belial geven.

En nu is Belial wel uit de Talmoedische geschriften verdwenen, maar wij hebben zijn naam toch in het Nieuwe Testament tot ons zien komen. Ieder kent de bekende uitspraak van Paulus: welke overeenstemming is er tusschen Christus en Belial? (2 Cor. 6: 15). Gelijk „Christus" hier een eigennaam is, zoo Belial ook. Men heeft hier achter Belial Nero gezocht, of den Antichrist. Maar die opvatting wordt door het verband weersproken.

Wel is waar, dat in de Sibyllijnsche boeken (een verzameling van „orakels" uit de 1e en 2e eeuw na Christus) Belial een naam voor Nero is. Sommigen hebben ook gemeend, dat de „mensch der zonde" uit het bekende hoofdstuk over den Antichrist (2 Thess. 2) een vertaling kon zijn van „Belial". Maar ook daarvoor is geen grond.

* *

Zoo is dus in den naam Belial toch iets geleerd aan de kerk, dat zij bewaren moet.

Want al treft ze den naam in deze apárte betekenis slechts één maal in den bijbel, toch ziet men hem langzaam opkomen onder het volk van den bijbel: Israel.

En juist dat langzamerhand groeien van den naam in dien geheel eenigen zin bevestigt weer, wat we tot nu toe vonden: de openbaringsreligie vormt slechts geleidelijk den naam van den Boozen Geest; en daarin bewijst ze haar waarachtigheid. Uit schobbejakken en slenteraars, uit deugnieten en klaploopers leidt ze af de idee van hetgeen tot niets nut is, om zoo te bewijzen, dat slechts God positief is, en dat al wat niet met Hem vervuld is, in zijn negatie plaats maakt voor de zonde. Zonde is een berooving van het goede; zij is geen positief beginsel, maar een negatie, een privatie, een berooving van het goede.

Dat is wel het sterkste, wat de taal van Israel, door den Geest der openbaring geleid en mede gevormd, ons als winst van onderzoek in den schoot werpt. Het Woord Gods komt onder Israel op in aansluiting aan het woord des menschen: en dat de duivel de negatie is, de niets-nutte, dát moeten we óók weten. De naam Belial heeft meer recht op erkenning, dan de uitspraak van Goethe, over den „Geist, der stets verneint". Hetgeen niets nut is, wordt weggedaan en in het vuur geworpen. De zonde plaatst zichzelf buiten den organischen samenhang met God en Gods werk, die immers positief zijn, waar de zonde en de Zondaar negatief zijn: de deugniet.

Zoo wordt Belial de geest, die zichzelf moet zien en ons getoond wordt als de negatie, de onnutte. Worden de duivelen vernield, en wordt Belial in het vuur geworpen, dan wordt de boom van Gods werk niet verbrand, en dan wordt het korenveld niet den verderver overgegeven; wat alvalt, dat is alleen de dorre tak, die den boom verhinderde te bloeien, en wat verbrand wordt, is geen koren, maar kaf.

Want „Satan" staat tegenover God met zijn tegenstand.

En de „duivel" spreekt tegen Hem in met zijn woord.

Maar hol is die daad, en leeg dat woord. Want Belial is: wat tot niets nut is.

Wel is de zonde actief; dát ligt in den naam Satan en duivel.

Maar zij is tòch een negatie, een berooving: dát ligt in den naam Belial.

Zoo is dan de Geest van den opstand met zijn werk: de actieve berooving van het goede.

Maar als hij meer niet is, dan kan zijn oppositie nooit breken de positie van den positieven God, noch van zijn positieve heil.

Als de duivel een huis verlaat, en het blijft „leeg", dan kan hij erin weerkeeren met zeven geesten, boozer dan hijzelf. Want de ledige, de niets-nut, die kan in de leegte, die kan in wat niet een positieven inhoud heeft, terecht.

Maar elk huis, dat met den Geest, met den positieven inhoud Gods, vervuld is, — zeventig maal zeven geesten zullen tegen dat huis niets vermogen. Wat vermag tegen Christus Belial?

Wat vermag tegen dien vervullenden heer des huizes (Christus) Beël-zebul, die andere „heer des huizes", die maar Belial is, nut-looze, ledig-ganger in Gods wijd heel-al?

K. S.

---

[1]) Afwijzing van de hypothese-Belili is nog geen verlegenheidsdaad: Bousset, Barton, Gressmann zijn in dezen met Cheyne oneens. Belili is zuster van Du'uzu of Tammoez.

[2]) Vertaling van Dr A. Noordtzij.

[3]) Dr A. Noordtzij, in Chr. Encycl., uitg. Kok, Kampen, art. Belial.

[4]) aangehaald artikel.

[5]) B.v. de gewone vertalingen in de Septuagint en andere grieksche overzettingen; het doorloopende spraakgebruik in het O. T.; de beteekenis van het woord „abaddon", dat ook eerst „verderf" en pas later „onderwereld" wordt; vergelijking van Ps. 18: 5 met vs 17, Ps. 42: 8, (Jona 2: 4, 7), en vooral: dat men voor de opvatting van „onderwereld" slechts enkele plaatsen aanvoeren kan (misschien nog Ps. 58: 3 en Nahum 1: 11, 15 (2: 1) waartegenover dan de zeer vele staan, die zulke vertaling niet begunstigen.